

**Prof. JEFFREY D. SACHS**

## Arap, genç ve huzursuz

Mısır, Tunus ve Arap dünyasının diğer bölgelerinde, demokrasi gelecek ve serpilecekse, yeni reform yanlısı hükümetler gençlerin istihdam krizini birinci öncelikleri haline getirmelidir. Ortadoğu ülkeleri, **okul eğitiminin kalitesini ve süresini artırmak**, iş başında eğitime yatırım yapmak, özel sektör stajyerliklerini tesis etmek ve küçük ve orta ölçekli işletmeleri geliştirmek için stratejilerini ayırtılandırmalıdır.



Jeffrey D. Sachs, Columbia Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörü'dür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Binyıl Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanıdır.

**O**rtadoğu'da meydana gelen karışıklıkların altında yatan pek çok faktör var. On yıllarca süren yozlaşmış ve dikta rejimi, artan okuryazar oranı ve birbirine dijital olarak bağlı toplumlar, dünyada tavana vuran gıda fiyatları. Üstüne üstlük, Ortadoğu genelindeki ve Sahraaltı Afrika ile Güney Asya'nın çoğundaki hızlı nüfus artışı, muazzam demografik baskıları körüklemekte.

Mısır'ın nüfusu Hüsnü Mübarek yönetiminde, 1980'deki 42 milyon seviyesinden 2010'daki 85 milyona olmak üzere iki katın üzerinde artış kaydetti. Bu artış, halkın Nil Nehri boyunca sıkışıp kaldığı Mısır'ın bir çöl ülkesi olduğu göz önüne alındığında daha da dikkat çekici oluyor. Yayılacak yer olmadığından, nüfus yoğunluğu kırılma noktasına doğru yükseliyor. Kahire, birbirleriyle dip dibe yaşayan 20 milyonluk geniş bir bölge haline geldi.

Hızlı nüfus artışı, genç nüfusun şiştiği anlamına geliyor. Gerçekten, Mısır'ın nüfusunun yarısı 25 yaşın altında. Mısır, dünyanın dört bir yanındaki düzinelerce ülke gibi, gençleri için aşırı (büyük oranda karşılanamayan) verimli ve kazançlı bir istihdam sağlama güçlüğü ile karşı karşıya. Nüfustaki bu artışa, istihdam artışı en azından düzgün maaşlı düzgün işler anlamında yetişemiyor. Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da gençler arasındaki (15-24 yaş) işsizlik % 30 veya daha fazla düzeyde. İşsiz ve yeterli derecede çalışmayan gençliğin hüsrani, artık cad-delere dökülüyor.

Ancak genç nüfus arasındaki yüksek işsizlik sorunu, gelişmekte olan ülkelerle sınırlı değil. Amerika Birleşik Devletleri'nde genel işsizlik % 9 civarında ama 18-25 yaş arasındaki işsizlik, sarsıcı bir oran olan % 19 düzeyinde. Üstelik buna yalnızca çalışan ve iş arayan gençler dâhil. Pek çok işsiz yıldız ve emek piyasasından ta-



mamen çekildi: Okumuyorlar, çalışmıyorlar ve iş aramıyorlar. Pek fazla yakınmıyorlar ama sonunda hapse düşüyorlar.

### GENÇLERE DÜZGÜN MAAŞLI, DÜZGÜN İŞLER YARATMAK

Dünyadaki emek piyasaları artık birbiriyle iç içe geçmiş durumda. Mısır ve ABD gibi birbirinden farklı ülkelerdeki gençler iş için, fiilyatta genç Çinli ve Hintliler ile rekabet halindedir. Çin'in düşük ücretli, makul derecede verimli imalat işçileri ve yüksek kaliteli altyapısı (karayolları, enerji, limanlar ve iletişim), küresel çapta rekabetçiliğin standardını belirledi. Bunun sonucu olarak, Mısır'daki, ABD'deki veya diğer ülkelerdeki düşük vasıflı işçiler ya verimliliklerini düzgün bir maaş düzeyinde rekabet edecek kadar artırmalı ya da aşırı derecede düşük ücreti veya işsizliği peşinen kabul etmelidir. Yani düzgün maaşlı olan, düzgün işler yaratmak uluslararası alanda rekabetçi olmanın temelinde yatar. Bu işçileri iyi bir öğretimle, sağlam iş başında eğitimle ve destekleyici altyapı ile donatmayı gerektirir. İşlerin çoğunu özel sektörün yaratması gerekirken, kamu sektörü de yüksek verimlilik için gereken koşulları yaratmalıdır. Bu ise pek olmayacak bir iş.

Gençlerini ve ekonomisinin genelini çetin rekabet şartlarına hazırlamakta oldukça iyi iş çıkaran tek bir yüksek gelir düzeyine sahip bölge var: Almanya ve İskandinavya'yı (Danimarka, Finlandiya, Norveç ve İsveç) kapsayan Kuzey Avrupa. Bu ülkelerde devletin sunduğu eğitim mükemmel düzeyde ve okuldan işe geçiş sürecinde çoğunlukla, özellikle Almanya'nın ünlendiği çıraklık programlarını içeriyor.

Gelişmekte olan ülkelerdeki başlıca ilerlemelere eğitimde, altyapıda kamu yatırımlarında ve ciddi iş başı eğitiminde mükemmelliği vurgulayan ülkelerde rastlanıyor. Üstün eğitim erişimi ve gençlerin güçlü istihdamı

sayesinde bir nesilden diğerine, gelişmekte olan ülke statüsünden yüksek gelir düzeyine sahip ülkeler arasına katılan Güney Kore, muhtemelen bu konudaki en önde gelen başarı öyküsüne sahip. Üstelik Güney Kore bunu, kapı komşusu Çin'in yoğun rekabeti altında başardı.

ABD ise aksine, yüksek gelirlili hane halkları arasından çıkan gençler dışında, bir başarısızlık örneği. Bolluk içinde yetişen Amerikan çocukları, mükemmel bir eğitim alma ve bir lisans derecesinden sonra iyi iş olasılıkları elde etmede başarılı oldular. Ancak zenginler vergi kesintisi ve kamu harcamalarında azalma için bastırırken, yoksul ve çalışan kesim hane halklarının çocuklarının yüksek kalitede eğitim almaları çok daha az muhtemel ve ABD hükümeti de eğitim ile yeterli altyapıyı sunabilmiş değil. Sonuç olarak da yoksul ve işçi sınıfının gençleri arasında artan bir işsizlik oluştu.

### GENÇLERİN GELECEĞİ DÜŞÜNÜLMELİ

Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkeleri, Doğu Asya ve Kuzey Avrupa'dan ders almalı ve ABD'nin başarısızlıklarından kaçınmak için özen göstermelidir. Mısır, Tunus ve Arap dünyasının diğer bölgelerinde, demokrasi gelecek ve serpilecekse, yeni reform yanlısı hükümetler gençlerin istihdam krizini birinci öncelikleri haline getirmelidir.

Ortadoğu ülkeleri, okul eğitiminin kalitesini ve süresini artırmak, iş başında eğitime yatırım yapmak, özel sektör stajyerliklerini tesis etmek ve küçük ve orta ölçekli işletmeleri geliştirmek için stratejilerini ayrıntılandırmalıdır. Özel sektör verimliliğinin sağlanması için gereken kritik altyapı projelerini tanımlamaları gerekir. Ayrıca bölgesel ticari bütünleşmeyi derinleştirmek için birlikte çalışmalı, böylelikle çok daha büyük bir piyasa yaratırlar.

Devrik diktatörler, Tunus'ta Zeynel Abidin Bin Ali, Mısır'da Mübarek ve pek yakında da Libya'da Albay Muammer Kaddafi, devlet hazinesinden çalınan milyarlarca doları zula ettiler. Bu haksız kazanılmış paralara el konmalı ve gençlerin istihdamı için özel bir fonda biriktirilmeli. Üstelik petrol fiyatları yeniden varil başına 100 doların üzerine çıkınca, Körfez ülkeleri beklenmedik bir kazancın da keyfini sürüyor. Onlar da İslam Kalkınma Bankası aracılığıyla, bölgede gençlerin istihdamı için özel bir fon oluşturmalı. Gençlerinin yaşamlarını, eğitim, beceri ve yüksek kalite işlerle zenginleştirmek için bölgenin kaynaklarını kullanmaktan daha iyi bir yol olamaz.

**Petrol fiyatları yeniden varil başına 100 doların üzerine çıkınca, Körfez ülkeleri beklenmedik bir kazancın da keyfini sürüyor. Onlar da İslam Kalkınma Bankası aracılığıyla, bölgede gençlerin istihdamı için özel bir fon oluşturmalı.**

**Telif Hakkı: Project Syndicate, 2010.**

[www.project-syndicate.org](http://www.project-syndicate.org)